

СТЕШЕНКО Микола Володимирович (28. 11. 1927, с. Диканька, нині с-ще Полтавського р-ну Полтавської обл. — 18. 03. 2018, с-ще Научний Бахчисарайського р-ну, АР Крим) — астрофізик. Доктор фізикоматематичних наук (1973), академік НАНУ (1997), член-кореспондент РАН (1990). Заслужений діяч науки і техніки України (1998). Закінчив Київський університет імені Т. Шевченка (1950). Працював 1953—57 в Астрономічній обсерваторії Київського університету імені Т. Шевченка; від 1957 — у Кримській астрофізичній обсерваторії (Научний); 1960—87 — заступник директора, 1987—2005 — директор. Виконав низку важливих досліджень на основі наземних спостережень Сонця, які мають фундаментальне значення для розуміння природи сонячного магнетизму та сонячної активності. Займався космічними спостереженнями та їх інтерпретацією. Зробив значний внесок у дослідження ультрафіолетових спектрів активних областей на Сонці, отриманих за допомогою орбітального сонячного телескопа ОСТ-1 на космічній станції «Салют-4». За його участі розроблено методи прогнозування радіаційної

безпеки сонячних спалахів, які застосовували в оперативній службі під час польотів радянських космонавтів. Ще одна сфера діяльності С. — адаптивна оптика і оптичні системи для наземних і космічних телескопів нового покоління. Під його керівництвом організовано лабораторію, де освоєно технологію отримання першокласних великогабаритних оптичних поверхонь, зокрема дзеркал із ситалу. Завдяки цьому створено сонячний орбітальний телескоп ОСТ-1 та зоряний космічний телескоп, встановлений у березні 1983 на космічній високо-апогейній станції «Астрон», який упродовж 6 р. давав цінну кількісну інформацію про ультрафіолетові спектри зір, галактик, квазарів, комети Галлея і наднової зорі SN 1987A. Його ім'я присвоєно одній з малих планет Сонячної системи.

Основні праці

Спектроскопия солнечных вспышек с эшеле // *Астрономический журнал*. 1960. Т. 37, № 1 (співавт.); Магнитные поля солнечных факелов // *Изв. Крым. астрофиз. обсерватории*. 1968. Т. 38; Изучение условий возникновения вспышек на Солнце // *Вест. АН СССР*. 1973. № 3; Астрономический телескоп АСТ-1200 с составным главным зеркалом // *Оптико-механическая промышленность*. 1985. № 11 (співавт.); Проект космического эксперимента «Спектр-УФ» // *Космическая наука и технология*. 1995. Т. 1, № 1 (співавт.); Астрофизические эксперименты // *Космічні дослідження в Україні: 2002—2004*. К., 2004 (співавт.); Гелиофизические и оптические эксперименты // *Космічні дослідження в Україні: 2004—2006*. К., 2006 (співавт.).

Рекомендована література

1. 90-річчя академіка НАН України М. В. Стешенка // *Вісн. НАНУ*. 2017. № 11.

Н. І. Шаховська

Бібліографічний опис:

Стешенко Микола Володимирович / Н. І. Шаховська // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891543>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).